

İşkencenin ve Gayriinsanî ya da Küçültücü Ceza Veya Muame- lenin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun

(Resmî Gazete ile yayımı : 2.3.1988 Sayı : 19737 Mükerrer)

Kanun No.
3411

Kabul Tarihi
25.2.1988

MADDE 1. — Türkiye tarafından Strasbourg'da 11 Ocak 1988 tarihinde imza-
lanan İşkencenin ve Gayriinsanî ya da Küçültücü Ceza veya Muameleinin Önlenme-
sine Dair Avrupa Sözleşmesinin Onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

İşkencenin ve Gayriinsanî ya da Küçültücü Ceza veya Muameleinin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi

DİBAÇE

Aşağıda imzaları bulunan Avrupa Konseyi üyesi Devletler,
İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına Dair Sözleşme hükümle-
rini dikkate alarak;

Aynı Sözleşmenin, «hiç kimse işkenceye veya gayriinsanî veya küçültücü ceza ve-
ya muameleye tabi tutulmayacaktır» şeklindeki 3 üncü maddesini hatırla tutarak;

3. Madde ihlallerinin mağdurları olduklarını iddia eden kişilerle ilgili olarak bu
Sözleşmede öngörülen mekanizmanın işlemekte olduğunu kaydederek;

Hürriyetinden yoksun bırakılan kişilerin işkence ve gayriinsanî ya da küçültücü
ceza veya muameleye karşı korunmalarının, ziyaretlere dayanan, önleyici nitelikte, adli
olmayan yollarla kuvvetlendirilebileceğine kani olarak;

Aşağıdaki gibi anlaşmışlardır :

BÖLÜM I

Madde 1

İşkencenin ve gayriinsanî ya da küçültücü ceza veya muameleinin önlenmesi için
bir Avrupa Komitesi teşkil olunacaktır (bundan sonra «Komite» olarak anılacaktır).
Komite, ziyaretler yapmak suretiyle, hürriyetinden yoksun bırakılan kişilere yapılan
muameleyi, gerekli ise bu gibi kişilerin işkence ve gayriinsanî ya da küçültücü ceza veya
muameleden korunmalarının kuvvetlendirilmesi amacıyla inceleyecektir.

Madde 2

Herbir Taraf, bu Sözleşmeye uygun olarak, yetkili olduğu ve bir kamu makamı
tarafından hürriyetinden yoksun bırakılan kişilerin bulunduğu herhangi bir yere ziya-
retler yapılmasına izin verecektir.

Madde 3

Bu Sözleşmenin uygulanmasında, Komite ve ilgili Tarafın yetkili millî makamları birbirleriyle işbirliği yapacaklardır.

BOLÜM II

Madde 4

1. Komite, Tarafların sayısına eşit sayıda üyelere oluşacaktır.
2. Komite üyeleri, Sözleşmenin kapsadığı alanlarda insan hakları konusunda yetkileriyle tanınan veya meslekî deneyimi olan yüksek ahlakî karaktere sahip kişiler arasından seçilecektir.
3. Komite'nin iki üyesi aynı devletin vatandaşı olmayacaktır.
4. Üyeler kendi kişisel sıfatları ile görev yapacaklar, bağımsız ve tarafsız olacaklar ve Komiteye etkin şekilde hizmet vermeye hazır olacaklardır.

Madde 5

1. Komite üyeleri, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Bürosu tarafından hazırlanacak isim listesinden Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından mutlak çoğunlukla seçilecektir; tarafların Parlamenter Meclisteki millî heyetleri asgarî ikisi kendi vatandaşı olan üç aday gösterecektir.
2. Arızî olarak boşalan üyelikler için aynı usul takip edilecektir.
3. Komite üyeleri dört yıllık süre için seçilecektir. Üyeler sadece bir kez yeniden seçilebilirler. Bununla birlikte, ilk seçimde seçilen üyelere üçüncü süresi, iki yıl sonunda bitecektir. Görev süreleri ilk iki yıllık süre sonunda bitecek üyeler, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından, ilk seçimin tamamlanmasından hemen sonra kura ile tayin olunacaktır.

Madde 6

1. Komite gizli olarak toplanacaktır. Toplantı için yeterli üye sayısı Komite üyelerinin çoğunluğuna eşit olacaktır. Komite kararları, 10 uncu maddenin 2 nci paragrafı saklı kalmak kaydıyla, mevcut üyelerin çoğunluğu ile alınacaktır.
2. Komite, çalışma tüzüğünü kendi hazırlayacaktır.
3. Komitenin Sekreteryaya hizmetleri Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından sağlanacaktır.

BÖLÜM III

Madde 7

1. Komite, 2 nci maddede belirtilen yerlere ziyaretler düzenleyecektir. Devrevî ziyaretlerden ayrı olarak; Komite şartların gerektirmekte olduğunu gördüğü takdirde, bu nitelikte başka ziyaretler de düzenleyebilir.
2. Genel bir kural olarak, ziyaretler en az iki Komite üyesi tarafından yapılacaktır. Komite, gerekli gördüğü takdirde. uzmanlardan ve tercümanlardan yararlanacaktır.

Madde 8

1. Komite, ilgili Taraf Hükümetine ziyaret yapma niyetini bildirecektir Bu bildirimden sonra Komite, 2 nci maddede belirtilen herhangi bir yeri, herhangi bir zamanda ziyaret edebilir.

2. Taraf ülke, Komiteye görevini ifa etmesi için aşağıdaki kolaylıkları sağlayacaktır :

a — Ülkesine giriş ve kısıtlama olmaksızın seyahat hakkı;

b — Hürriyetinden yoksun bırakılan kişilerin buldukları yerler hakkındaki tüm bilgilerin sağlanması;

c — Hürriyetinden yoksun bırakılan kişilerin bulunduğu her türlü yere, buralarda kısıtlama olmadan dolaşma hakkı dahil olmak üzere, sınırsız giriş;

d — İlgili tarafın elinde olup da, Komitenin görevini yapması için gerekli olan diğer bilgilerin sağlanması. Bu gibi bilgilerin istenmesinde, Komite, millî hukuk ve meslekî ahlakın uygulanabilir kurallarını dikkate alacaktır.

3. Komite, hürriyetinden yoksun bırakılan kişilerle özel olarak görüşebilir.

4. Komite, ilgili bilgi verebileceğine inandığı herhangi bir kişi ile serbestçe muhabere edebilir.

5. Komite, gerekiyorsa, ilgili tarafın yetkili makamlarına gözlemlerini derhal bildirebilir.

Madde 9

1. İstisnaî şartlarda, ilgili Tarafın yetkili makamları, Komite tarafından teklif olunan belirli bir ziyaret yerine veya ziyaret zamanına karşı komiteye girişimde bulunabilirler. Bu gibi girişimler, yalnızca, millî savunma, kamu güvenliği, kişilerin hürriyetlerinden yoksun bırakıldıkları yerlerde ciddi karışıklık, bir kişinin sağlık durumu veya ciddi bir suça taalluk eden acil bir sorgulamanın yürütülüyor olması gerekçeyle yapılabilir.

2. Bu gibi girişimleri takiben, Komite ve ilgili Taraf, durumu açıklığa kavuşturmak ve Komitenin görevini süratle yerine getirmesini sağlayacak düzenlemeler üzerinde mutabık kalmak üzere hemen yekdiğeri ile danışmalara girişecektir. Bu düzenlemeler, Komitenin ziyaret etmeyi önerdiği herhangi bir şahsın başka bir yere nakledilmesini kapsayabilir. Ziyaret yapıncaya kadar ilgili Taraf, Komiteye alakalı kişi hakkında bilgi sağlayacaktır.

Madde 10

1. Her ziyaretten sonra Komite, ilgili Tarafın sunabileceği gözlemleri de dikkate alarak, ziyaret sırasında tespit ettiği vakalar hakkında bir rapor düzenleyecektir. Komite, gerekli gördüğü takdirde tavsiyelerine de yer verebileceği raporunu ilgili Tarafa gönderecektir. Komite, ilgili Taraf ile, hürriyetinden yoksun bırakılan kişilerin daha iyi korunmaları konusunda gerekli ise önerilerde bulunmak maksadıyla, danışmalarda bulunabilir.

2. İlgili Taraf işbirliği yapmadığı, ya da Komitenin tavsiyeleri ışığında durumun iyileştirilmesini reddettiği takdirde, Komite, ilgili Tarafa görüşlerini bildirme imkânının verilmesini müteakip, üyelerinin üçte iki çoğunluğu ile, konu hakkında kamuya bir açıklama yapılmasına karar verebilir.

Madde 11

1. Komite tarafından ziyaret ile ilgili olarak toplanan bilgiler, Komite raporu ve ilgili Taraf ile danışmalar gizli olacaktır.

2. Komite, ilgili Tarafın talep etmesi halinde, ilgili tarafın yorumları ile birlikte raporunu yayınlayacaktır.

3. Bununla birlikte, ilgili şahsın açık rızası olmaksızın hiçbir şahsî bilgi yayınlanmayacaktır.

Madde 12

Komite, 11 inci maddede yer alan gizlilik kurallarına bağlı olarak, her yıl faaliyetleri konusunda Bakanlar Komitesine bir genel rapor sunacak, bu rapor Parlamento Meclise de gönderilecek ve kamuya açıklanacaktır.

Madde 13

Komite üyeleri, Komiteye yardım eden uzman ve diğer şahıslar, görevleri sırasında ve görevlerinin sona ermesini müteakip, görevlerinin yerine getirilmesi sırasında edindikleri bilgilerin ve öğrendikleri vakıaların gizliliğini muhafaza etmekle yükümlüdürler.

Madde 14

1. Komiteye yardım eden kişilerin isimleri, 8 inci maddenin 1 inci paragrafı gereğince yapılacak bildirimde belirtilecektir.

2. Uzmanlar, Komitenin talimatı ve yetkisi altında faaliyet göstereceklerdir. Bunlar, bu Sözleşmenin kapsadığı alanlarda özellikle bilgi ve deneyim sahibi olacaklar ve Komite üyeleri gibi aynı şekilde bağımsızlık, tarafsızlık ve hizmete hazır bulunma kurallarıyla bağlı olacaklardır.

3. Bir Taraf, istisnaî olarak, Komiteye yardım eden herhangi bir uzman veya başka bir şahsın, ülkesinde bir yere yapılacak ziyarette yer almasına müsaade edilmeyebileceğini beyan edebilir.

BÖLÜM IV

Madde 15

Herbir Taraf, Hükümetine yapılacak bildirimleri almaya yetkili merciin ve tayin edebileceği herhangi bir irtibat görevlisinin isim ve adresini Komiteye bildirecektir.

Madde 16

Komite, Komite üyeleri ve 7 nci maddenin 2 nci paragrafında atıf yapılan uzmanlar, bu Sözleşmenin Ekinde yer alan ayrıcalık ve bağımsızlıklardan yararlanacaklardır.

Madde 17

1. Bu Sözleşme, hürriyetinden yoksun bırakılan kişiler için daha fazla koruma sağlayan iç mevzuat veya uluslararası herhangi bir anlaşma hükmüne zarar veremeyecektir.

2. Bu Sözleşmenin hiçbir hükmü, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi organlarının yetkilerini veya bu Sözleşme gereğince Taraflarca üstlenilen yükümlülükleri sınırlar veya bunlardan sapmaya imkân verir şekilde yorumlanamaz.

3. Komite, 12 Ağustos 1949 tarihli Çenevre Sözleşmeleri ve buna bağlı 8 Haziran 1977 tarihli Ek Protokoller uyarınca, himayeci Devlet veya Uluslararası Kızılhaç Komitesi temsilci veya delegelerinin müessir şekilde düzenli olarak ziyaret ettikleri yerleri ziyaret etmeyecektir.

BÖLÜM V

Madde 18

Sözleşme, Avrupa Konseyine üye devletlerin imzasına açık olacaktır. Sözleşme, onaylama kabul veya tasvibe tabi olacaktır. Onaylama, kabul veya tasvip belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tevdi olunacaktır.

Madde 19

1. Bu Sözleşme, 18 inci madde hükmüne uygun olarak yedi Avrupa Konseyi üyesi Devletin Sözleşme ile bağlı olduklarına dair rızalarını beyan ettikleri tarihi takip eden üç aylık sürenin dolmasını izleyen ayın birinci günü yürürlüğe girecektir.

2. Bu Sözleşme ile bağlı olduğuna dair rızasını sonradan beyan eden herhangi bir üye Devletle ilgili olarak, Sözleşme; onaylama, kabul veya tasvip belgesinin tevdi tarihini takip eden üç aylık sürenin dolmasını izleyen ayın birinci günü yürürlüğe girecektir.

Madde 20

1. Herhangi bir devlet, imzalama sırasında veya onaylama, kabul veya tasvip belgesini tevdi ederken Sözleşmenin uygulanacağı toprağı veya toprakları belirleyecektir.

2. Herhangi bir Devlet, daha sonraki bir tarihte Avrupa Konseyi Genel Sekreterine hitaben yapacağı bir beyan ile, bu Sözleşmenin uygulanmasını, beyanında belirlediğı diğer herhangi bir toprağına teşmil edebilir. Bu toprak ile ilgili olarak Sözleşme, böyle bir beyanın Genel Sekreter tarafından alındığı tarihi takip eden üç aylık sürenin dolmasını izleyen ayın birinci günü yürürlüğe girecektir.

3. Bundan önceki iki paragraf uyarınca yapılmış herhangi bir beyan, bu beyanda zikredilen herhangi bir toprak ile ilgili olarak, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine hitaben yapılacak bir bildirim ile geri alınabilir. Geri almak, böyle bir bildirim Genel Sekreter tarafından alındığı tarihi takip eden üç aylık sürenin dolmasını izleyen ayın birinci günü geçerli olacaktır.

Madde 21

Bu Sözleşme hükümleri ile ilgili olarak çekince konulamaz.

Madde 22

1. Herhangi bir Taraf, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine göndereceği bir bildirim ile Sözleşmenin feshini ihbar edebilir.

2. Böyle bir ihbar, beyanın Genel Sekreter tarafından alındığı tarihi takip eden oniki aylık sürenin dolmasını izleyen ayın birinci günü geçerli olacaktır.

Madde 23

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Avrupa Konseyine üye Devletlere :

a — Her imza işlemini,

b — Her onaylama, kabul veya tasvip belgesinin tevdi edilmesini,

c — Bu Sözleşmenin 19 uncu ve 20 nci maddelere uygun olarak yürürlüğe girdiği her tarihi,

d — Sözleşmenin 8 inci ve 10 uncu maddelerine uygun olarak yapılan işlem hariç olmak üzere, bu Sözleşmeyi ilgilendiren herhangi bir işlem, bildirim veya yazışmayı bildirecektir.

Yukarıdaki hükümleri kabul zımında gereği gibi yetkili kılınmış aşağıda imzaları bulunanlar işbu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

Avrupa Konseyi arşivlerinde saklanacak olan işbu Sözleşme, İngilizce ve Fransızca olarak ve her iki metin de aynı derecede geçerli olmak üzere, tek nüsha halinde 26 Kasım 1987 tarihinde Strasbourg'da düzenlenmiştir. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Avrupa Konseyine üye devletlerin her birine bu Sözleşmenin aslına uygun suretlerini tevdi edecektir.

Avusturya Cumhuriyeti Hükümeti adına
Alois MOCK

Belçika Krallığı Hükümeti adına
Rombaut VAN CROMBRUGGE

Kıbrıs Cumhuriyeti Hükümeti adına
George IACOVOU

Danimarka Krallığı Hükümeti adına
Erling Vilhelm QUAADE

Fransa Cumhuriyeti Hükümeti adına
Claude MALHURET

Federal Almanya Cumhuriyeti Hükümeti
adına
Helmut SCHAFER
Günter KNACKSTEDT

Yunanistan Cumhuriyeti Hükümeti adına
Théodoros PANGALOS

İrlanda Hükümeti adına

Lihtenştayn Prenslığı Hükümeti adına
Hans BRUNHART

Malta Hükümeti adına
V. TABONE

Norveç Krallığı Hükümeti adına
Karl GJESTEBY

İspanya Krallığı Hükümeti adına
Virgilio ZAPATERO GOMEZ

İsviçre Konfederasyonu Hükümeti adına
Pierre AUBERT

İzlanda Cumhuriyeti Hükümeti adına
Steingrimur HERMANNSSON

İtalya Cumhuriyeti Hükümeti adına
Luigi FRANZA

Lüksemburg Büyük Dükalığı Hükümeti
adına
Jacques F. POOS

Hollanda Krallığı Hükümeti adına
Wicher Oncko SERVATIUS

Portekiz Cumhuriyeti Hükümeti adına
Jose Manuel DURAO BARROSO

İsveç Krallığı Hükümeti adına
Anita GRADIN

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına

Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda
Birleşik Krallığı Hükümeti adına
Timothy John Crommelin EGGAR

Avrupa Konseyi arşivlerinde saklanacak olan işbu Sözleşme, İngilizce ve Fransızca olarak, tek orijinal belgenin doğru nüshası olarak tasdik edilmiştir.

Strasbourg 15 Aralık 1987

Avrupa Konseyi Hukuk İşleri Müdürü
Erik HARREMOES

Not : İşbu Sözleşme, Bakanlar Kurulunun 7.1.1988 tarih ve 88/12487 sayılı Kararına istinaden, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına Avrupa Konseyi Nezdinde Türkiye Daimî Temsilcisi Büyükelçi Filiz DİNÇMEN tarafından Strasbourg'da 11 Ocak 1988 tarihinde imzalanmıştır.

EK

**Ayrıcalık ve Bağışıklıklar
(Madde 16)**

1. Bu ekin maksadı bakımından, Komite üyelerine yapılan atıflar, 7 nci maddenin 2 nci paragrafında söz konusu olan uzmanlara da şamil olacak şekilde anlaşılacaktır.

2. Komite üyeleri, görevlerinin ifası sırasında ve görevlerini yerine getirirken yaptıkları seyahatlerde aşağıdaki ayrıcalık ve bağışıklıklardan yararlanırlar :

a) Şahsî tutuklanma veya gözaltına alınma ve şahsî bagajlara el konmasından bağışıklık ve resmî sıfatları ile sarfettikleri yazılı veya sözlü ifadeleri ve her türlü fiilleri bakımından her türlü adli takibattan bağışıklık;

b) İkamet ettikleri ülkelerden çıkış ve bu ülkelere dönüş, görev ifa ettikleri ülkelere giriş ve bu ülkelerden çıkış sırasında hareket serbestileri üzerindeki her türlü kısıtlamadan ve görevlerini yaparken ziyaret ettikleri veya geçtikleri ülkelerde yabancıların tabi oldukları tescil işlemlerinden bağışıklık.

3. Komite üyeleri, fonksiyonlarının ifası ile ilgili seyahatleri sırasında gümrük ve döviz denetim işlemleri bakımından aşağıdaki kolaylıklardan yararlandırılacaklardır :

a) Kendi hükümetlerince, geçici resmî görev ile yurt dışına seyahat eden yüksek seviyeli yetkililere tanınan kolaylıklar;

b) Diğer Tarafların hükümetlerince, yabancı hükümetlerin geçici resmî görevlisi olan temsilcilerine tanınan kolaylıklar.

4. Komitenin belge ve evrakına, Komitenin işi ile ilgili olduğu sürece dokunulamaz. Komitenin resmî yazışmaları ve diğer resmî muhaberatı engellenemez veya sansüre tabi tutulamaz.

5. Komite üyeleri için tam bir konuşma özgürlüğü ve görevlerinin ifasında tam bir bağımsızlık temin etmek amacıyla, söz konusu kişilerin görevleri sona ermiş olsa dahi, görevlerinin ifası sırasındaki sözlü veya yazılı ifadeleri ve her türlü fiilleri bakımından adli takibattan bağışık tutulurlar.

6. Ayrıcalık ve bağışıklıklar, Komite üyelerine kendi şahsî çıkarları için değil, görevlerinin bağımsız biçimde ifasını güvence altına almak üzere tanınmıştır. Sa-

dece Komite, üyelerine tanınmış olan 'bağışıklıklarını kaldırmaya yetkilidir; Komite, üyelerinden birinin bağışıklığından bunun adaleti engelleyici olduğu kanaatine vardığı herhangi bir halde ve bağışıklıktan, bunun tanınma maksadına zarar vermeden kaldırılabilceği hallerde, kaldırma hakkına sahiptir ve aynı zamanda bununla yükümlüdür.

BU KANUNA AIT TUTANAKLAR

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Cilt	Birleşim	Sayfa
1	13	562
3	25	6
	27	143:164,192:197

I - Gerekçeli 16 S. Sayılı basmayazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 27 nci Birleşim tutanağına bağlıdır.

II - Bu Kanunu; Türkiye Büyük Millet Meclisinin Adalet ve Dışişleri komisyonları görüşmüştür.

III - Esas No. : 1/376.